

Kubanov R. Tendencii postmodernism in education: the use of technologies of NLP is in professional preparation of future marketing specialists

In the article examined and analysed the feature of philosophical-pedagogical conception of postmodernism, influence of postmodernism signs on development of higher education. Philosophy of postmodernism, criticizing a classic world paradigm on the whole, could not not urge on to forming a new pedagogical theory. These tendencies ground possibility of application of technologies of NLP in professional preparation of future marketing specialists. The process of divisions students-marketing specialists is analysed on small groups on the type of the reprezentaciynost' system of personality by technologies of NLP and features of the use of dialog intercourse in the educational process of university.

Key words: philosophy, pedagogics, conception, modernist style, NLP, marketing specialists.

Стаття надійшла до редакції 13.03.2012 р.

Прийнято до друку 29.06.2012 р.

УДК 377:005.921

Н. М. Родіонова

**СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ**

Система професійно-технічної освіти є однією з важливіших ланок національної освітньої мережі, що пояснюється низкою об'єктивних обставин. По-перше, в її межах здійснюється підготовка робітничих кадрів, а також кадрів середньої ланки, що безпосередньо залучені до створення продукту суспільної праці. По-друге, професійно-технічна освіта відіграє значну соціальну роль, оскільки вона характеризується досить високим рівнем доступності, за яким поступається лише середній та набагато випереджає вищу, що у наслідку відкриває можливість здобути її широким верствам населення та в перспективі забезпечити їх працевлаштування та отримання заробітної плати. По-третє, в межах досліджуваної системи забезпечується органічна взаємодія та баланс попиту і пропозиції на ринку праці.

Однак у сучасних умовах, розвиток системи професійно-технічної освіти потребує запровадження прогресивних реформ, спрямованих на забезпечення її ефективності та дієвості у стратегічній (довгостроковій) перспективі. Зазначені обставини обумовлюють потребу розробки науково-методичних основ та обґрунтованих положень в напрямку

організації стратегічного управління розвитком системи професійно-технічної освіти в нашій країні.

Дослідженню питань управління закладами професійно-технічної освіти та усією системою професійної підготовки кадрів присвячено роботи А. П. Беляєвої [1; 2], І. А. Гриценюк [3], Р. С. Гуревича [4], С. У. Гончаренка [5], В. Л. Петренко [5], Н. Г. Ничкало [5; 6; 7]. Зауважимо, що в аналізованих працях автори більшу увагу надають питанням організаційного та методичного характеру, більшість із яких спрямовано на вирішення поточних завдань та розв'язання проблемних ситуацій. Однак поза увагою авторів залишилася проблематика управління системою професійно-технічної освіти виходячи з довгострокового бачення її перспектив та планів розвитку.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад організації стратегічного управління національною системою професійно-технічної освіти.

Домінантні та характерні особливості здійснення стратегічного управління професійною освітою в Україні на сучасному етапі розвитку доцільно об'єднати у групи зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на поточний, перспективний та стратегічний розвиток закладів професійно-технічної освіти. Вплив основних чинників макросередовища на систему управління мережею професійно-технічних закладів освіти полягає у: відсутності ринкової рівноваги, що полягає у суттєвих диспропорціях між попитом та пропозицією освітніх послуг професійно-технічних навчальних закладів (далі ПТНЗ); низькому фінансовому забезпеченні розвитку системи професійної освіти на всіх рівнях; перевага трансляції знань та формування репродуктивних якостей учнів над розвитком навичок самоосвіти й саморозвитку; погіршення якості професійної освіти.

У наш час внутрішні чинники впливу на систему стратегічного управління, освітній процес ПТНЗ полягають у: перевантаженні навчальних планів дисциплінами та інформацією застарілого характеру, що не може бути основою формування актуальних компетенцій учнів; низькому рівні знань та базових навичок по дисциплінах, спрямованих на адаптацію учнів до вимог сучасного виробничого середовища; недостатній інформатизації навчального процесу, ігнорування в ньому особливостей технологічних процесів сучасного виробництва; недостатньому врахуванні в навчальному процесі сучасних особливостей функціонування фахівців в професійному та ринковому середовищі, що вимагає формування широких компетенцій в сфері організації індивідуального підприємництва, ефективної взаємодії з роботодавцями та участі в соціально-трудових відносинах; невідповідності показників якості та стандартів професійної освіти міжнародним та передовим закордонним аналогам; незбалансованістю відношення випуску фахівців з поточними та перспективними вимогами ринку праці; незадовільному

рівні оновлення бази основних фондів, а також інформаційних, методичних та навчальних фондів ПТНЗ.

Іншим важливим питанням є те, що в стратегічній перспективі, управління системою професійної освіти має бути функціонально та лінійно спрямоване на забезпечення доступності освітніх послуг ПТНЗ для широких верств населення. Особливості впливу чинників зовнішнього середовища на реалізацію стратегічного управління професійною освітою в довгостроковій перспективі формування та розвитку ринку освітніх послуг, відповідно до Стратегії соціального та економічного розвитку України до 2015 р., мають виявитися в провідній ролі держави у фінансуванні установ професійно-технічної освіти.

Разом із тим у стратегічній перспективі у зв'язку із відсутністю коштів в індивідуальних та корпоративних учасників ринку освітніх послуг для підготовки фахівців середньої ланки, надання фінансових ресурсів працедавцями закладам професійно-технічної освіти може бути досить обмеженим за обсягами.

Окрім цього, взаємодія елементів системи стратегічного управління професійно-технічною освітою з метою досягнення високих соціальних та економічних результатів має враховувати наявну інерційність незначного зростання обсягів фінансування господарюючих суб'єктів – споживачів найманої праці фахівців, що пройшли навчання в системі закладів професійної освіти. Фінансування підготовки фахівців середньої ланки за кошти фізичних осіб (зазвичай батьків) також не може зростати швидкими темпами, що обумовлюється низкою об'єктивних обставин, головною з яких є низький рівень доходу більшості родин, що вирішили віддати на навчання в ПТНЗ своїх дітей.

Стратегічне управління системою професійної освіти, в своїй цільовій спрямованості на досягнення необхідних орієнтирів соціальної та економічної результативності має виходити із того, що зростання обсягів фінансування навчального процесу в стратегічній перспективі, за рахунок власної підприємницької діяльності на ринку освітніх послуг, не може бути значним, так як рівень конкуренції різних видів освітніх послуг на досліджуваному ринку суттєво зростає. Іншим важливим питанням є те, що вартість навчання у деяких ПТНЗ є співвідноситься з вартістю навчання на заочній формі у невеликих ВНЗ (зазвичай приватних). Однак головним чинником є те, що демографічні процеси, які мають місце на сучасному етапі, не дозволяють навіть сподіватися на можливе зростання частки приватних надходжень до бюджету системи професійної освіти. В означених умовах, основною метою є виконання державного замовлення, яке в деяких випадках виконується із значними проблемами.

Особливості стратегічного управління системою професійно-технічної освіти на сучасному етапі полягають у тому, що як у діяльності закладів освіти, так і в діяльності державних управлінських органів, відсутні середньо- та довгострокові плани соціально-економічного розвитку цієї ланки національної освітньої системи. При цьому наявні

програмні та планові настанови, які б можливо було визначити в якості стратегічних орієнтирів, мають низький рівень об'єктивності та вірогідності, що підтверджувалася експертними чи статистико-математичними методами прогнозування та аналітичної підтримки.

У зв'язку з цим необхідно підкреслити певну умовність та орієнтованість встановлення перспективних періодів та горизонтів соціально-економічного розвитку системи професійно-технічної освіти. З метою підвищення об'єктивності та точності на момент завершення комплексу ресурсозабезпечувальних заходів для досягнення визначених основних результатів для мережі ПТНЗ, у перспективному періоді важливо визначити етапність їх здійснення, обсяги передбачуваних до залучення ресурсів та сумарну трудомісткість реалізації заходів за кожним з етапів розвитку навчальних закладів у стратегічній перспективі.

Об'єктивне визначення тривалості довгострокового періоду розвитку професійного навчального закладу необхідно для встановлення тривалості в часі періоду стратегічного планування процесів управління ПТНЗ.

На наш погляд, його тривалість не може встановлюватися на власний розсуд суб'єктами управління, так як стратегічний період планування має обмежуватися терміном досягнення необхідних соціальних, педагогічних чи економічних результатів. Якщо перспективний період часу розвитку навчального закладу на основі екстраполяції ставить досягнення прогнозованих економічних, соціальних, педагогічних чи інших узагальнювальних, інтегрованих результувальних, а також витратних управлінських показників та індикаторів з урахуванням послідовного застосування планованих заходів соціально-економічного, виробничо-інноваційного, педагогічного, навчально-методичного, структурно-організаційного, маркетингового чи іншого характеру, то стратегічний період не може обмежуватися екстраполяційним розвитком, навіть якщо й досить успішним при постійних темпах зростання, високій динаміці основних економічних й соціальних результатів, ефективності діяльності закладу професійної освіти.

Саме тому, період стратегічного планування в процесі управління закладами професійної освіти може бути рівним перспективному, так як досягнення необхідної ефективності та намагання посісти лідерську позицію у відповідному сегменті ринку професійно-технічних освітніх послуг може бути здійснено шляхом комбінування та реалізації функціональних стратегій, що адекватно реагують на зовнішні та внутрішні зміни, інтенсифікації та підвищення ефективності використання ресурсів, що залучено як до навчального процесу, так і до інших видів діяльності професійних закладів освіти.

Водночас, ураховуючи те, що тривалість стратегічного періоду управління навчальним закладом не може бути вільно лімітованою, а особливості визначеної тривалості пов'язані з досягненням необхідних

орієнтирів результативності, стратегічний період може бути орієнтовно порівняним до перспективного або певною мірою бути вищим за нього.

Стратегічне управління ПТНЗ в межах таких його функцій, як планування, організація, координація, регулювання, контроль, облік та аналіз, має адаптовано підходити до наявних умов фінансування навчального процесу аналізованої мережі закладів і залучати до них комплексні заходи та функціональні стратегії, спрямовані на раціоналізацію багатоканального фінансування, забезпечення необхідного обсягу грошових коштів для досягнення бажаних орієнтирів соціальної, педагогічної, економічної ефективності розвитку системи професійно-технічної освіти.

До складу комплексних заходів із реалізації фінансової стратегії системи управління професійно-технічною освітою, на наш погляд, мають увійти такі, як: введення нормативного фінансування на одну особу, що забезпечує індивідуальність витрат бюджетних коштів на навчання одного учня; фінансування навчання фахівців середньої ланки за іменними сертифікатами; залучення до участі в процесі управління та фінансування діяльності закладів системи професійно-технічної освіти суб'єктів підприємницької діяльності, регіональні та галузеві об'єднання підприємців, органи адміністративного управління регіонального рівня, що в результаті забезпечить їхню участь в багатоканальному фінансуванні підготовки фахівців; організації на платній основі додаткової професійної підготовки робітників та фахівців, перепідготовки безробітного та вивільненого населення за рахунок грошових коштів місцевих та регіональних служб зайнятості.

Стратегічне управління соціально-економічним розвитком професійно-технічної освіти в процесі формування базової та функціональної стратегій, орієнтування освітньої системи на досягнення необхідної спрямованості та результативності, має враховувати особливості створення та надання (споживання) продукту освітньої діяльності.

Особливість взаємодії елементів системи управління освітнім процесом полягає у тому, що споживання освітніх послуг починається одночасно із початком їх надання. Окрім того, сама технологія надання освітніх послуг передбачає активну взаємодію з їх споживанням, так як передача знань, формування навичок учнів, безпосередньо пов'язані із контактною аудиторією, де викладач та учень виступають як дві зацікавлені особи в процесі раціоналізації процесу навчання.

Важливо також враховувати й те, що освітнім послугам притаманні ще й такі властивості як невідчутність, нематеріальність, невід'ємність та перманентність. Невідчутність освітніх послуг полягає у тому, що вони не можуть бути об'єктом відчуття людини, так як вони позбавлені матеріально-речової форми. Нематеріальність освітніх послуг не дозволяє забезпечити їх накопичення, що створює навчально-методичні проблеми із їх наданням в момент отримання запиту від

споживача. Невід'ємність процесів споживання та надання освітніх послуг на практиці отримує прояв у тому, що ці процеси не можуть бути розірваними у часі та просторі.

Таким чином, удосконалення теоретико-методичних основ організації стратегічного управління системою професійно-технічної освіти є важливим кроком до розв'язання проблеми формування системи управління мережею ПТНЗ, адекватної сучасним умовам. Однак у подальшому, вирішення потребує ціла низка питань, найбільш актуальними з яких є формування державної політики розвитку в сфері професійно-технічної освіти, методичні основи підвищення якості результатів освітньої діяльності, досягнення ефективності функціонування досліджуваної системи.

Список використаної літератури

- 1. Беляева А. П.** Дидактические принципы профессиональной подготовки в профтехучилище : метод. пособ. для работников профтехобразования / А. П. Беляева. – М. : Высшая шк., 1991. – 201 с.
- 2. Беляева А. П.** Тенденции развития профессионального образования / А. П. Беляева // Педагогика. – 2003. – № 6. – С. 21 – 27.
- 3. Гриценюк І. А.** Педагогічні умови організації виробничого навчання учнів ПТНЗ швейного профілю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія та методика професійної освіти” / І. А. Гриценюк. – К., 2007. – 23 с.
- 4. Гуревич Р. С.** Теоретичні та методичні основи організації навчання в ПТНЗ / Р. С. Гуревич. – К. : Вища шк., 1998. – 229 с.
- 5. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика / С. У. Гончаренко, Н. Г. Ничкало, В. Л. Петренко ; за ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький : Технологічний ун-т Поділля, 2002. – 334 с.**
- 6. Ничкало Н.** Профтехосвіта і ринок праці : старі й нові проблеми / Н. Ничкало // Пед. газета. – 2005. – № 12. – С. 8.
- 7. Ничкало Н.** Ринок праці й проблеми модернізації підготовки кваліфікованих робітників / Н. Ничкало // Проф.-техн. освіта. – 2004. – № 1. – С. 4 – 12.

Родіонова Н. М. Стратегічне управління розвитком системи професійно-технічної освіти

У статті наведено результати обґрунтування теоретико-методичних засад організації стратегічного управління національною системою професійно-технічної освіти. Встановлено комплекс ендогенних та екзогенних чинників, що завдають вплив на функціонування системи професійно-технічної освіти. Досліджено питання фінансування ПТНЗ та розвитку ринкових процесів при наданні освітніх послуг ними. Сформульовано перспективні напрямки досліджень в сфері управління розвитком системи професійно-технічної освіти.

Ключові слова: професійно-технічна освіта, конкуренція, стратегічне управління, розвиток.

Родионова Н. Н. Стратегическое управление развитием системы профессионально-технического образования

В статье приведены результаты обоснования теоретико-методических основ организации стратегического управления национальной системой профессионально-технического образования. Установлен комплекс эндогенных и экзогенных факторов, которые оказывают влияние на функционирование системы профессионально-технического образования. Исследованы вопросы финансирования ПТУ и развития рыночных процессов при предоставлении образовательных услуг ими. Сформулированы перспективные направления исследований в сфере управления развитием системы профессионально-технического образования

Ключевые слова: профессионально-техническое образование, конкуренция, стратегическое управление, развитие.

Rodionova N. N. Strategic management of development of system of vocational training

The results of ground of theoretical and methodical bases of national system of vocational education strategic management organization are resulted in the article. The complex of endogenous and exogenous factors which do the influence on functioning of the system of vocational education is set. The questions of financing of vocational education establishments and development of market processes are investigated at the grant of educational services by them

Key words: vocational training, competition, strategic management, development.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2012 р.

Прийнято до друку 29.06.2012 р.

УДК 378.015.31-057.87-054.6:327.3

О. П. Селіванова

**ДІАЛОГ КУЛЬТУР ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ
МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН**

Проблема адаптації іноземних студентів в умовах навчання в українському ВНЗ є однією з важливих проблем, яку доводиться вирішувати керівництву закладу, психологам та викладачам. Як почувається студент з іншої країни, який опинився в новому для нього